

Szakonyi Károly

Shakespeare más szemmel

Almási Miklós: Az abszurd Shakespeare

Nem színházi ember, noha foglalkozott színi kritikával, és nyolc esztendőn át igazgatta a Színháztudományi Intézetet, Almási Miklós esztéta, filozófus és esszéíró, professzor emeritus most mégis úgy áll elénk *Az abszurd Shakespeare* című könyvével, mint egy színházi rendező, aki az olvasópróba után, a rendelkező próbák megkezdése előtt alaposan végigelemzi színészeinek a bemutatandó drámát. Nevezetesen az angol drámaköltő műveit. De ez nem a megszokott boncolgatás, amely mindig megelőzi egy társulatban a színre kerülő darabot, Almási Miklós a szöveg és cselekmény mélyén az abszurd motívumokat keresi, egészen eredeti módon vizsgálja a remekművek felszíne mögötti, véleménye szerint megfejtésre késztető abszurditások titkait. Ha történetesen valóban egy színészcsapat előtt tenné ezt, a szereplők különös izgalommal látnának munkának. Az eddiginél jobban megértenék például, hogy a sikeres hadvezér, a messze földön híres stratéga Othello, hogyan dőlhet be Jago kicsinyes áskálódásának, hogyan érezheti magát idegenként, hiszen hiába nevezik velenceinek, ő csak egy „migráns”, barátok, bizalmasok nélkül, mórként a fehérek között, hát hogyne lenne kisebbrendűségi érzete, akármilyen híres és sikeres hadfi. És azt is, hogy milyen legyen az a színésznő, aki Desdemonát játssza, akinek szexuális vonzereje nyilvánvaló, mert hiszen a mór körüli emberek – Jago, Rodrigo, Cassio mind az erotikus kisugárzásának foglyai, amint hogy Desdemonát is elsősorban Othello szexuális képessége nyűgözi le, azért nem törődik a férfi származásával vagy akár bőrszínével. Almási Miklós voltaképpen megvallatja Shakespare-t, mint könyve borítójának rajzán Samuel Beckett, az abszurd dráma nagymestere, aki pszichológusként ott ül jegyzetelve, a díványnak a fejénél, amin a költő fekszik hipnózisban. Miért van az, hogy a *Szentivánéji álom* ifjú szerelmesi a bolondos erdei éjszaka után az egybekelésükkor nem emlékeznek a párcserére, vagyis miért nem tartotta szükségesnek a szerző legalább egy apró gesztussal jelezni ezt az abszurditást? A dolgon nem akadunk fenn a mese sodrában, de a kutató észre-

veszi, és jó, ha a színész tudja, hogy a játékában benne kell lenni az emlékezésnek.

Érdekes olvasmány ez az esszékötet, színházban vagyunk, az ismert drámákat egy eredeti szemléletű vezetővel nézzük végig. A nyolc mű után a mester drámamodelljét követő szerzők következnek: Lessing, Puskin, Büchner és Beckett darabjai.

Az abszurdok ősmodellje, a *Godot-ra várva* nagy szenzáció volt a hatvanas években. Eredettörténete érdekes megvilágításba helyezi ezt a valóságtól elrugaszkodott, de mint kitűnik, nagyon is valóságos történésekre, sőt történelmi helyzetekre, (a 1944-es francia viszonyokra, menekültek sorsára) épülő színművet. Egy lehetetlen helyzet, egy indokolatlan cselekvés, egy logikátlan tett az, amit abszurdnak érzünk. Átszövi egész életünket, az apró, bosszantó melléfogásoktól egészen a megmagyarázhatatlanul ránk törő tragédiákig. A normális ellentéte, de a mélyén megtalálható a kiváltó ok. Almási Miklós ezeket keresi a művekben, és teszi világossá mindazt, amely az első szint alatt található – ez esetben a drámákban. Nem hinném, hogy rendezői tankönyvnek szánta, de ajánlatos elolvasni rendezőknek is ezeket a korábban a Criticai Lapokban közölt tanulmányokat.

Almási Miklós: Az abszurd Shakespeare
Park Könyvkiadó, 2020.